

2021 m. gegužės 24 d.

PIRMINIS VERTINIMAS DĖL PATEIKTO PARTNERYSTĖS ĮSTATYMO

Vilnius

Tolerantiško jaunimo asociacija džiaugiasi, kad užregistruotas žadėtas ir ilgai lauktas Partnerystės įstatymo projektas¹. Šis įstatymo projektas yra ne pirmasis Lietuvoje registruotas tokio pobūdžio dokumentas, kuriuo siekiama sureguliuoti santuokos nesudariusių asmenų partnerystę. Deja, tiek nuo 2004 m. registruoti skirtingų lyčių partnerystės, tiek nuo 2011 m. registruoti (ir tos pačios lyties asmenų partnerystę apimantys) įstatymų projektai Seime nebuvo priimti nepaisant daugkartinių bandymų.

Nuoširdžiai tikimės, kad šį kartą pribrendome pokyčiams. Visgi Tolerantiško Jaunimo Asociacija atkreipia dėmesį, kad pagal pirminius vertinimus, kadangi šis įstatymo projektas nebuvo derintas su LGBT+ teisių srityje veikiančiomis organizacijomis, projektas turi tam tikrų trūkumų, todėl įstatymo projektas neatliepia kai kurių lūkesčių, susijusių su partnerystės įteisinimu.

1. Konstitucija nedraudžia atskiru įstatymu reglamentuoti bendrą gyvenimą kartu nesudarius santuokos (partnerystę) kaip vieną iš šeimos formų, o Konstitucinis Teismas bendrais bruožais apibrėžė konstitucinę šeimos sampratą, nesiedamas šeimos santykių turinio su šeimos narių (šiuo atveju – partnerių) lytimi². Darytina išvada, kad pateiktas įstatymo projektas, apibrėždamas partnerystės sampratą, turėjo ją apibrėžti kaip susitarimą sukurti ir šeimos teisinius santykius. Deja, įstatymo projektu šios tampa su žmogiškuoju orumu ir pripažinimu sietinos ir didelei daliai asmenų reikšmingos nuostatos įtvirtinti nesiūloma.
2. Partnerystės sudarymo sąlygose nurodomas amžiaus kriterijus yra tik pilnametystė ir neatsižvelgiama į įvairias aplinkybes, kurios gali kilti realiame gyvenime, pavyzdžiui - nėštumas, kuris gali būti reikšmingas veiksnys teisinių santykių reguliavimui.

¹ Partnerystės įstatymo projektas, registravimo data 2021-05-21 [tikrinta 2021-05-21] <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/ca7c38b0ba0a11eb91e294a1358e77e9?positionInSearchResults=14&searchModelUUJID=74681aa4-24bc-4fb2-b986-c0775822b29d>

² Konstitucinio Teismo nutarimas (byla Nr. Byla Nr. 21/2008) Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 3 d. Nutarimu Nr. X-1569 „Dėl valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ patvirtintos Valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, 2011-09-28 [tikrinta 2021-05-21], <https://www.lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta159/content>

Partnerių amžiaus kriterijų galima būtų reglamentuoti analogiškai Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso 3.14 straipsnio nuostatomis.

3. Įvairių valstybių, kurios turi partnerystės reglamentavimą, patirtis rodo, kad partnerių santykiai apibrėžiami kaip šeimos santykiai. Deja, tačiau Lietuvoje registruotame įstatymo projekte nenumatyti esminiai dalykai - nei šeimos statusas partneriams, nei galimybė šeimos tęstinumui per įsivaikinimo institutą: partneriams nenumatyta galimybės įsivaikinti netgi savo partnerio vaiką. Jei būtų priimtas toks reguliavimas, tai iškiltų daug esminių praktinių problemų: įsivaizduokime, pavyzdžiui, kad partneriai pragyveno kartu 10 metų, augino kartu mažametį vaiką, kuris yra tik vieno iš partnerių biologinis vaikas, tas vaikas gali būti labai prisirišęs prie abiejų partnerių ir laikyti juos de facto savo tėvais. Tačiau mirus biologiniam tėvui, partnerystė nutrūktų, o antrasis partneris tokio vaiko atžvilgiu juridiskai būtų visiškai svetimas žmogus ir net neturėtų galimybės jo įsivaikinti, vaikas būtų atskirtas nuo mirusįjį pergyvenusio partnerio ir perduotas visiškai pašaliniam asmeniui ir/ar globos institucijoms. Tokia situacija būtų ypač traumuojanti vaiką. Atitinkamai ir skyrybų atveju vienas iš partnerių, prie kurio vaikas gali būti ypač prisirišęs per daugelį metų, būtų juridiskai visiškai svetimu žmogumi ir netektų bet kokio ryšio su vaiku.

Atkreipiame dėmesį, kad teikiamu įstatymo projektu siekiama reguliuoti ypač reikšmingą visuomeninio gyvenimo sritį, nes jau daugelį metų nesant priimto tokio įstatymo, asmenys, kurie faktiškai yra sudarę šeimos santykius (sugyventiniai), nėra pripažįstami teisiškai, dėl to daugybė žmonių, šeimų, jų vaikų patiria didžiulius nepatogumus, pažeidžiamos jų teisės, interesai ir teisėti lūkesčiai, todėl manytume, kad parengtą partnerystės įstatymą būtina kuo skubiau priimti, o TJA mano, kad išvardintus trūkumus, jei Seime bus pakankamas palaikymas, galima įveikti jau įstatymo galiojimo eigoje.

Tolerantiško Jaunimo Asociacijos pirmininkas
Artūras Rudomanskis